

UNITAT DIDÀCTICA PRIMÀRIA

TERCER CICLE

Carmelina Sánchez-Cutillas

Carmelina Sánchez-Cutillas

TERCER CICLE D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Carmelina Sánchez-Cutillas (Madrid, 1927 - València, 2009) és una de les escriptores més interessants de la nostra cultura contemporània. Fou historiadora, poeta i narradora al llarg de la segona meitat del segle xx.

Des de molt menuda era una persona apassionada pels llibres, les biblioteques i les històries antigues que li contava el seu avi. El seu llibre més important és un recull de narracions de la seua infantesa a Altea (la Marina Alta), *Matèria de Bretanya*, i va escriure diversos llibres de poemes i d'història.

L'any 2020 ha estat declarada Escriptora de l'any per l'Acadèmia Valenciana de la Llengua.

1. L'AUTORA:

Carmelina Sánchez-Cutillas i Martínez del Romero va nèixer a Madrid l'any 1927, i després d'una curta estada a Barcelona, visqué la seua infantesa entre València i Altea (Marina Baixa), ciutat que després seria l'escenari del seu llibre més celebrat. Era néta de l'historiador Francesc Martínez i Martínez, la persona que més va influir en l'escriptora, ja que de ben menuda es va veure envoltada de llibres, de col·leccions arqueològiques, de tapissos, d'antiguitats i de meravelles de tota mena.

Estudià Filosofia i Lletres a la Universitat de València. Casada i amb quatre fills, aviat començà a col·laborar en la secció cultural del diari Levante, amb articles d'història i literatura medieval. També en revistes com *València cultural*, *Pensat i fet*, *Sicània*...

Pertany a la generació de poetes valencianes de postguerra, juntament amb Maria Ibars, Matilde Llòria o Maria Beneyto, entre altres.

És autora dels reculls poètics *Un món rebel* (1964), *Conjugació en primera persona* (1969), *Els jeroglífics i la pedra de Rosetta* (1976) i *Llibre d'Amic e Amada* (1980), del volum de narracions *Matèria de Bretanya* (1976, premi Andròmina 1975).

Com a investigadora es va especialitzar en estudis sobre història i literatura medieval (Jaume I, Sant Vicent Ferrer, Sor Isabel de Villena, les dones medievals...) i va participar en congressos internacionals sobre la matèria. Destaquen els estudis *Lletres closes de Pere el Cerimoniós endreçades al consell de València* (1967) i *Don Jaume el Conquistador en Alicante* (1958), així com de diversos articles i comunicacions; també va publicar la biografia del seu avi, *Francisco Martínez y Martínez. Un humanista alteano (1866-1946)* (1974)...

Carmelina Sánchez-Cutillas morí a València l'any 2009.

L'any 2020 L'Acadèmia Valenciana de la Llengua la declara "escriptora de l'any"

POSA'T A PROVA

1. Contesta les qüestions següents:

1. On va nèixer Carmelina Sánchez Cutillas?

- ☐ Barcelona ☐ Madrid ☐ València

2. En quin any?

- ☐ 1961 ☐ 1918 ☐ 1994 ☐ 1927

3. El seu avi era.....

- ☐ Violoncelista
☐ Mestre
☐ Cisteller
☐ Historiador

4. Va estudiar la carrera de:

- ☐ Filologia ☐ Art dramàtic ☐ Magisteri ☐ Filosofia i lletres

5. Es casà molt jove i va tenir

- ☐ tres fills ☐ dos fills i dues filles ☐ cap descendència ☐ una filla

6. Des de l'any 1944 i fins al 1956, va col·laborar amb

- ☐ revistes del cor
☐ associacions veïnals
☐ secció cultural del Levante i revistes
☐ premsa esportiva

7. Com a investigadora es va especialitzar en estudis sobre:

- ☐ Prehistòria
☐ Jaume I
☐ Poesia del s.xx
☐ Gastronomia

Carmelina SC amb Sanchis Guarner. © Fotografia: Luís del Romero, *La meua cambra més estimada*. Ed Vínclle, 2020

2. Ací tens alguns títols de llibres de Carmelina Sánchez-Cutillas amb un breu resum de l'argument. Si necessites més informació, demana que t'ajuden a buscar-la.

Recreació literària dels records d'infantesa, dels carrers, paisatges i gent d'Altea dels anys trenta.

Assaig sobre la història de la Corona d'Aragó.

Poemari on l'autora reflexiona sobre l'experiència pròpia i el model de dona a la societat patriarcal.

- Per la informació que comuniquen les portades, quin llibre t'agradaria llegir? Per què?
- Trobes alguna relació entre els títols de les obres i el resum del contingut?
- Relaciona els tres llibres amb les gèneres literaris: narrativa, poesia, teatre o assaig.

2. SÁNCHEZ-CUTILLAS, LECTORA

"No comprenc com la gent pot viure sense llibres. Per a mi la lectura és la força que em dona la vida. Podria viure amb un rosegó de pa, però amb llibres. Vaig dependre a llegir sent molt xicoteta, no per intel·ligència, sinó per curiositat de conèixer altres persones, altres mons, altres cultures. Segurament jo era massa tastaolletes, massa tafariera. Per això us demane que vosaltres sigueu tan tafariers com jo, i que trobeu als llibres la font de la vida."

Luis del Romero Sánchez-Cutillas,
La meva cambra més estimada, ed.Vincle (2020)

- T'agrada llegir?
- Llegeixes per curiositat, per plaer o per obligació?
- Quin llibre recomanaries llegir als teus companys i companyes?

3. SÁNCHEZ-CUTILLAS, ESCRIPTORA

Carmelina Sánchez-Cutillas va escriure una de les novel·les més llegides dels anys 80 -8 reedicions i més de 20.000 exemplars venuts fins a 1991. A més de diversos llibres de poemes, textos d'investigació històrica i més d'un centenar d'articles publicats en revistes. I va ser llegida i premiada en el seu moment, encara que si busquem el seu nom o les seues obres en la majoria dels llibres de text no el trobarem o el trobem només citat -de moment!

Et presentem alguns textos de l'autora. Relaciona'ls amb els diversos gèneres literaris -narrativa, poesia o investigació històrica- que va publicar i inventa'n un títol per cada fragment:

1

FIDELITAT

N'estàs contenta?, em pregunte
cada dia en llevar-me del llit.
Estàs contenta d'ésser dona?
I en arribar la nit, pense
en tot açò, car m'ajuda
a pensar-ho la son dels altres.
I és aleshores quan se m'enfuig
la llibertat i fins i tot
l'orgull, com dos lladrets alegres.
Malgrat això, de matinada,
retornaran a mi en silenci
fidels al sexe que em donaren,
al ganxet i a tot el vell einam
que em defineix, que ens defineix.

Títol: _____
Gènere: _____

2

Els morts feien focs de flametes tremoloses, d'un verd blavós, i diu que les flametes eixien dels ossos llurs. I si caminaves de nit pel camí del cementiri, te n'ixien les llums al mig del camí i vinga de ballar com si les empentàs el vent, i era una dansa de flametes sense trellat, i per això la gent els anomenava focs follets. Però la nit del dia de Tots Sants les animetes dels morts s'escampaven pertot arreu, i el mateix te les trobaves ajocades al costat del Baluard, com en la platja o caminant pels tossals. I aleshores tothom es tancava a casa, i el més vell de la família passava els quinze misteris i els altres contestaven.

Títol: _____
Gènere: _____

3

Gairebé totes les cartes del present recull pertanyen al conjunt de les que hi eren signades amb el segell secret del Cerimoniós, el qual era usat especialment quan el rei viatjava i la Cancelleria es quedava rerassagada. També s'usava per tal de donar autenticitat a d'altres documents que tractaven de l'organització administrativa del Regne, però més sovint era destinat a les lletres procedents de la Cambra reial, per a les quals es va crear la fórmula diplomàtica de "lletra closa", caracteritzada per l'absència de formulismes...

Títol: _____
Gènere: _____

4. LLEGIM CARMELINA

“Els homes i les dones i els xiquets dels passat estan vius encara en la meua memòria, constitueixen el lligam entre el present i l’absència”

L’origen, Matèria de Bretanya, ed. 3i4

Llegiu aquest fragment adaptat del relat “La tia Agnamaria” de *Matèria de Bretanya*. Abans de començar, però, parlem un moment:

- Recordeu alguna història de por? Qui us l’ha contada?
- I alguna llegenda de por? Segur que sí... penseu-ne.
- Inventeu entre tota la classe una història de por. Seieu en cercle i una persona dirà la primera frase (per exemple, “Hi ha havia una vegada...”), tot seguit el company o la companya del costat dirà la segona i en acabar altra persona la tercera... i així fins acabar-la.
- Tornem al relat de Carmelina i fem una predicció: Què li passa a la tia Agnamaria? I a Carmelina?

LA TIA AGNAMARIA

“La tia Agnamaria era tia meua de debò —i si ho dic així és perquè, al poble, a totes les dones se’ls deia ties, a les velles malgrat que fossen fadrines i a les casades malgrat que fossen joves. Li deien Agnamaria, que és un nom que té dret i revés perquè igual pots dir Agnamaria com Mariana, i diu que quan era una xiqueta va pensar un dia tot allò, i que quina sort de tenir un nom amb dret i amb revés.

(...)

Jo passava llargues temporades amb ma tia, perquè m’enviaven a fer-li companyia, i m’agradava d’anar-hi perquè aprenia d’ella coses estranyes que em **corprenien** i ensems em donaven una miconia de por, car les altres no les feien mai.

(...)

Altra cosa de les seues que m’apassionava eren els llums que deixava totes les nits damunt de la tauleta de la capçalera. I eren uns rotglets de suro amb un tros de **ble** en cadascun rotgle, que es ficaven dins un tassó amb una mesura d’aigua i una altra mesura d’oli, i l’oli surava sempre per sobre l’aigua encara que el posàs primer, i algunes nits jo el remenava amb el dit i es barrejava l’aigua i l’oli però al moment tornaven a ser cascú al seu lloc. I les petites llums lluïnt tota la nit, per a fer llum a les ànimes, deia la tia. Jo m’aguantava la son per si un cas venia una animeta del purgatori, la qual volaria possiblement a l’entorn de les flametes com si fos una papallona de la llum. Però sempre em dormia abans que arribassen les ànimes, que arribarien molt agraïdes a voletejar per tota la cambra.

No vaig veure mai una *animeta* d’aquelles ni tampoc vaig oir els tres colps que devia donar *Sant Pasqual Bailon* tres dies abans de morir-nos una de les dues, car totes les nits resàvem per tal que ens avisàs. I a poc a poc anava fent-me a la mort, i si a mitja nit em despertava i la llum de les llumenetes de les ànimes, en tremolar per qualsevol **bufarell**, pintava ombres llargues per les parets, no sentia gens de por.

Els dies passats a sa casa m’allargaven les galtes i m’afonaven els ulls un poc, de viure tan a prop de la mort. I en tornar a casa dels pares m’oblidava de tot allò per no contar-ho, i era com si retornàs al món dels vius; però jo no sabia quin dels dos mons m’agradava més, si aquell de les ànimes i de les ombres o aquest del soroll i de la llum clara del dia i dels xicons de galtes de color de poma madura.

Al menjador de la meua tia i dins l’armari de paret d’alçar **l’escurada** més fina i els **pitxers** ramejats i la caixeta dels diners, que primer havia estat plena de **codonyat**, tenia un *Sant Antoniet de terrissa amb el nen al braç*. I aquell sant tan petit que era el rei de la casa i el confident de la tia, que li parlava tothora i li contava els esdeveniments del poble, però sempre ho feia quan era a soles amb ell, i diu que ell li contestava. I això de la **xerrameca** no era un secret com allò altre de Sant Pasqual, i de vegades la família volia que li consultàs tal o qual assumpte. Jo no m’ho creia massa i no li feia cas a aquell ninot de terrissaire. I m’estimava prou més pensar en les llums de les ànimes, i en les ombres caminant per les parets de la cambra, allargassant-se o fent-se petites fins que aplegava el dia i molt cansades del seu caminar de la nit se n’anaven de nosaltres.”

“La tia Agnamaria”, Matèria de Bretanya. Ed. 3i4

INVES-TIC-A:

Era com si ens agradàs jugar amb la por, i sentir-nos el cor allà dins bategant bategant com un colom quan l'agafes.

El trompeta públic

Almudena Francés, Qui va dir por?

La cultura popular va envoltar de màgia i misteri els aspectes de la vida que no es podien explicar quan la ciència encara no estava tan evolucionada com ara. El moviment del sol i la lluna, les estacions de l'any, el naixement i la mort són algunes de les grans incògnites a les quals l'ésser humà va tractar de donar explicació a través dels mites, les llegendes i les rondalles.

Us proposem tres possibles temes de recerca. Podeu triar-ne un o dividir-vos els temes entre tota la classe.

- 1. Mites i llegendes universals sobre la creació de l'univers i de l'ésser humà.
- 2. Les tradicions populars mediterrànies al voltant de la mort: La nit de les ànimes, Tots Sants i Dia dels difunts.
- 3. Rondalles i llegendes valencianes de morts i apareguts: La llegenda de l'arbre embruixat d'Altea, Sant Pasqual Bailon i els tres tocs, Maria no té por, [Marieta i el mort...](#)

PARLEM-NE

- Carmelina és valenta i decidida o té por de les coses que veu i s'imagina? Què en penseu? Per què?
- "I les petites llums lluint tota la nit, per a fer llum a les ànimes, deia la tia": Heu sentit parlar de les ànimes? Qui us n'ha parlat? En quina situació?

Hom diu que l'ànima és la part immaterial o espiritual d'un ésser viu, sovint considerada com a eterna. També pot ser sinònim d'esperit, de ment o d'un mateix.

- "Jo m'aguantava la son per si un cas venia una animeta del purgatori": segons una tradició antiga, adaptada pel cristianisme, quan una persona mor, la seua ànima abandona el cos i de vegades es queda "rondant" als éssers vius. Què en penseu, vosaltres, d'aquesta tradició? Considereu que actualment hi ha moltes persones que en creuen?
- Carmelina utilitza un personatge, la Tia Agnamaria, per parlar-nos d'una de les tradicions populars al voltant de la mort i la por, i sobretot de la seua particular manera de viure amb ella. En grup, penseu amb quina finalitat ho fa.

ESCRIVIM

- 1. Quin significat correspon a cadascuna de les paraules? Tria'n la definició correcta -amb l'ajuda del diccionari, si és precís- i després escriu a la llibreta una història breu utilitzant totes les paraules.

- **Corprendre:**
 - ☐ Captivar el cor (d'algú).
 - ☐ Adquirir el coneixement.
 - ☐ Descobrir (una cosa que es volia amagar).
- **Escurada:**
 - ☐ Persona prima, o sense diners.
 - ☐ Persona viva, astuta.
 - ☐ Conjunt de plats, gots o olles utilitzats en la cuina o en el menjador.
- **Xerrameca:**
 - ☐ Parlar poc.
 - ☐ Acció de xarrar insistentment i sense substància.
 - ☐ Estar distret/a. No prestar atenció.
- **Pitxer:**
 - ☐ Recipient relativament fondo, amb una ansa a un costat i un broc a l'altre, que serveix per a contenir i mesurar aigua o un altre líquid, o per a posar flors.
 - ☐ Cordeta fixada a un mànec, amb què hom colpejava els cavalls per fer-los caminar.
 - ☐ Animal de sèquia.
- **Codonyat:**
 - ☐ Mescla pasteuritzada i homogeneïtzada de llet o derivats lactis que es pren congelada.
 - ☐ Confitura de codony.
 - ☐ Ballar amb molta alegria.

- Coneixes l'expressió “se te n'eixirà l'animeta”? o “veure animetes”? Busca el seu significat.

2. Comprova que has entès la narració i respon les qüestions següents:

1. Qui conta la història?

- ☐ La narradora, Carmelina Sánchez-Cutillas
- ☐ Sant Antoniet
- ☐ La tia Agnamaria

2. Qui n'és la protagonista?

- ☐ Sant Pasqual Bailon
- ☐ La nena
- ☐ La tia Agnamaria

3. Per què la narradora/protagonista passa temporades amb la tia?

- ☐ Perquè treballa de cuidadora
- ☐ Perquè és sa tia
- ☐ Perquè s'avorreix

4. Quan tornava a casa la protagonista estava:

- ☐ Feliç com un gínjol
- ☐ Més alta i més guapa
- ☐ Amb els ulls afonats

5. Quants significats coneixes de la paraula “tia”?

6. Per què li agradava a Carmelina fer companyia a sa tia?

7. Quin poder especial tenia la tia Agnamaria?

- ☐ comunicar-se amb les ànimes i els sants
- ☐ endevinar el futur
- ☐ cuinar coquetes de mullador

8. Quines coses “s'alçaven” a l'armari de paret del menjador. Marca-les amb una creu:

- ☐ una botella d'aigua de colònia
- ☐ l'escurada fina
- ☐ una llanda de tonyina
- ☐ la confitura de codonyat
- ☐ els pitxers ramejats
- ☐ la caixeta dels diners
- ☐ la caixeta de guardar els botons

9. Quines coses alces als armaris?

3. Al text diu:

“ I les petites llums lluïnt tota la nit, per a fer llum a les ànimes, deia la tia. Jo m’aguantava la son per si un cas venia una animeta del purgatori...”

Continueu en grup la història.

"Una nit...

Ànimes, animetes, animeies,
animones, animiues petitives,
animetes petitetes, animones petitones
de ninets i de ninetes.
Animetes, animasses de persones grandolasses.

Ànimes, animetes, Guillem d'Efak

4. Escolteu a classe la cançó de Dani Miquel “[La Maria no té por](#)” i feu una llista amb les criatures amb qui s’enfronta la Maria, després compareu l’ actitud de Maria amb la de Carmelina.

5. La tia Agnamaria era una dona especial; fins i tot el seu nom ho era: “és un nom que té dret i revés perquè igual pots dir Agnamaria com Mariana”.
Quan una paraula o un conjunt de paraules són capicua i es llegeixen igual de dreta a esquerra que d’esquerra a dreta s’anomena **palíndrom**. Afegeix-ne algun exemple a la llista:

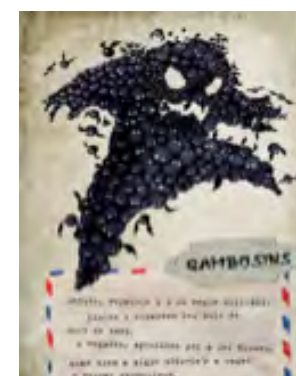
- Sóc cos.
- Amor a Roma.
- A cavall, la vaca.
- La ruta natural.
-

6. Segur que a casa vostra o a l'escola heu celebrat el Dia de Tots Sants, que se celebra l'1 de novembre i és festiu. Però... coneixeu l'origen d'eixa festivitat? En parelles, inventeu-vos una llegenda per explicar l'origen de la celebració:

La llegenda de Tots Sants:

7. La tradició de Tots Sants està vinculada directament amb els esperits i la por, per això la nostra cultura ha creat un grapat d'éssers fantàstics per provocar la por a les criatures. Aquests éssers són el "espantacriatures". Si voleu saber més coses sobre els espantacriatures podeu visitar el blog del projecte [El monstruari](#) que va realitzar l'alumnat de l'IES Lluís Vives.

"La primera vegada que vaig escoltar aquells gemecs, que naixien al més amunt i venien rodolant per l'escala, em digueren, no tingues por que això són els gambosins. I els gambosins eren uns animalets que ningú no havia vist mai, però que al poble deien que es podien caçar les nits fredes "

Matèria de Bretanya

Segur que coneixes molts d'aquests espantacriatures. Posa't a prova i completa aquests mots encreuats. Si et cal ajuda, pots visitar la pàgina [Espanta la por](#), del Museu Valencià d'Etnologia.

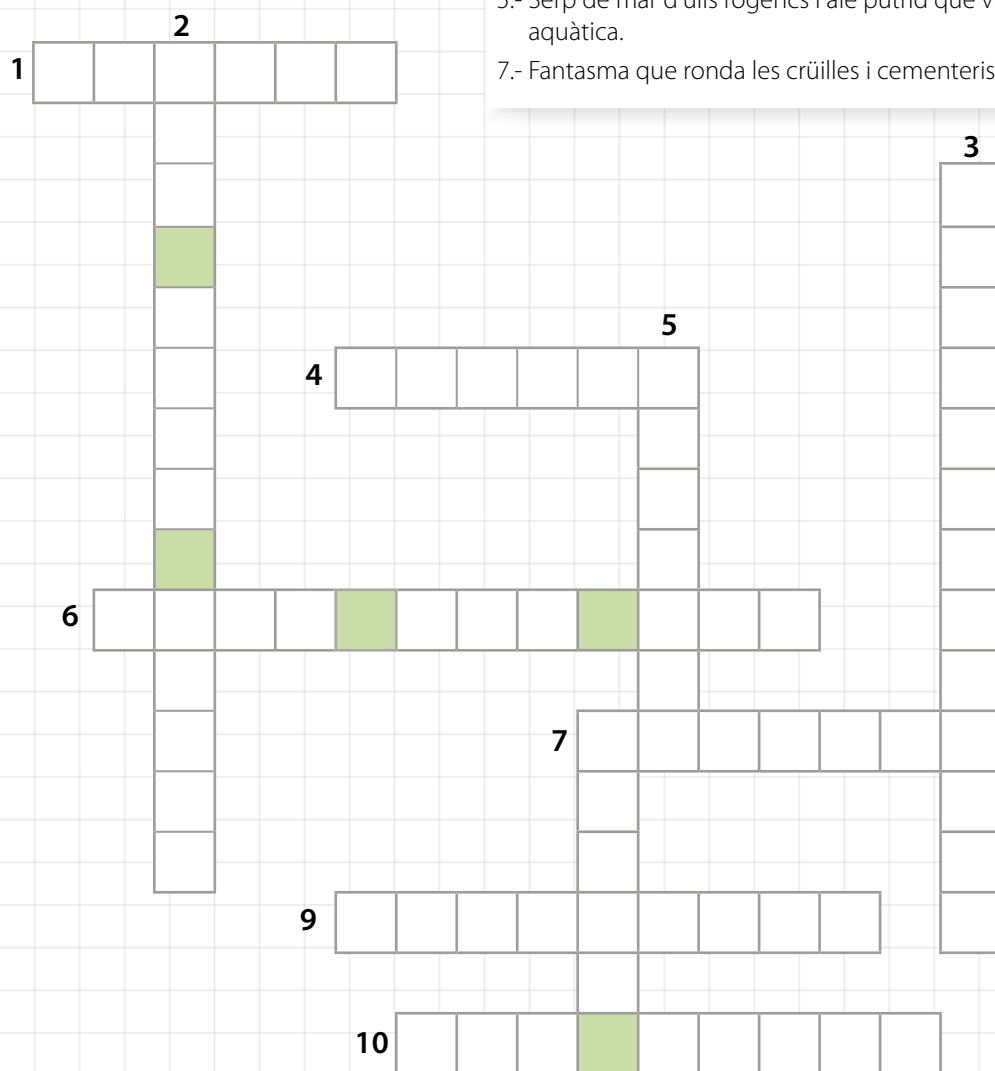

Horizontal

- 1.- Personatge representat de vegades amb dues cares i mans i peus amb urpes.
- 4.- Esperit fantàstic que habita en cases o en paratges, turmenta la gent durant el son.
- 6.- Hom diu que segresta les criatures ficant-les en un sac.
- 7.- Ésser amb una única banya central. Es conta que busca xiquets malcreguts que no volen anar-se'n a dormir.
- 9.- Homenets o animalots, que viuen amagats als boscos que hi ha a prop dels pobles.
- 10.- Tortuga gegant, amb la closca d'aquest animal, però amb cap semblant al cocodril.

Vertical

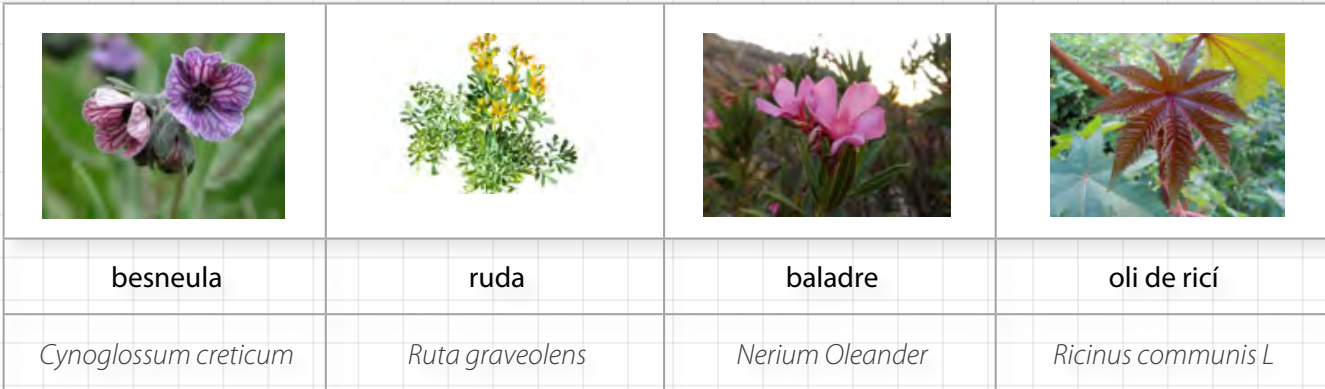
- 2.- Espectre d'un esquelet que està dotat de vida pròpia.
- 3.- Criatura que va per les teulades i fa soroll amb pedres contra les finestres.
- 5.- Serp de mar d'ulls rogencs i alè pútrid que vivia en una cavitat aquàtica.
- 7.- Fantasma que ronda les cruïlles i cementeris per espantar els vius.

8. El món literari de Carmelina Sánchez-Cutillas està ple de rituals espirituals, creences populars i supersticions, com en aquest fragment de *Matèria de Bretanya*, "Les coses que sabíem" on ens parla de les plantes de la por:

“També hi havia altres plantes volades de misteri que ens feien por a tota la menudalla. Una es deia baladre i... i diu que eren verinoses, i qui menjà una flor de **baladre** es moria ben aviat. I l'altra planta de la por era la ruda... el cas que la ruda espantava les bruixes, i per això quan naixia un nen la comare posava una branqueta de **ruda** en la finestra de la cambra de la partera ... I en acabant la mare i les àvies i la comare, i les veïnes ... sospiraven tranquil·les perquè gràcies als dos amulets ja no se'l podrien emportar ni les bruixes ni el dimoni.”

Però també les recorda per les seues propietats curatives, com a “plantes remeieres”:
les fulles de besneula per a les ferides i bacs, o l’oli de ricí per llevar l’enfit.

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

			
besneula	ruda	baladre	oli de ricí
<i>Cynoglossum creticum</i>	<i>Ruta graveolens</i>	<i>Nerium Oleander</i>	<i>Ricinus communis L</i>

- Segurament la majoria les plantes que nomena l'autora també les utilitzeu a casa. Pregunta a la família i completa la informació que falta en la graella: altres noms populars i quines propietats tenen:

Nom popular	Imatge	Propietats
Camamilla		Digestiva, ajuda a tractar infeccions respiratòries i també és efectiva per als dolors menstruals intensos.
Eucaliptus		
Farigola o timó		
Fonoll		
Llorer		
Marialluïsa		

- Quines altres plantes coneixes o tens per casa? Escriu el nom d'altres plantes d'ús comú com a tisana o com a condiment culinari:

9. Al llarg de l'any les festes van lligades a costums, menjars i jocs. Llig aquests fragments de *Matèria de Bretanya* i digues quines festes descriuen:

"El divendres sant era el dia de coure les mones, que són unes coques de pa dormit. (...) I les mones, que eren molt senyores, dormien el seu somni de llevat sobre la post de dur el pa al forn, ben embolicades dins d'un tovallol ratllat amb ratlles roges i grogues. I aquell tovallol era de llana, perquè la massa diu que és com un nin de bolquers que sempre té fred."

Matèria de Bretanya

"...vaig pensar de sobte en aqueixes carabasses de menjar-se-les els bacons i en aquells melons que neixien a una punta de la melonera i no s'acabaven de madurar, i nosaltres per tal de buidar-los de tota la carn i de les llavors els tallàvem per la cua com si tallarem una tapadora, i després amb el ganivet fèiem els foradets dels ulls ben redons i el forat de la boca com un trau. En acabant posàvem dins un cul de ciri i l'enceníem i en fer-se fosc els dúiem per les costeres penjant d'un fil d'empalomar."

Matèria de Bretanya

10. Amb quins dels menjars i jocs anteriors relaciones les següents cançons populars?

Ha vingut un barco de cacau fallat
la senyora Pepa ha caigut un bac.
L'han dut a València i no l'han volgut,
perquè té la cara com un mig almud.

Sereno, mereno
dis-me quina hora és.
La una, les dos, van a tocar les tres.

El sereno i la serena
se n'anaren a pescar
i pescaren una anguila
com els peixos de la mar.

Un dia de Pasqua
Pepito plorava
perquè el catxirulo
no se li envolava.
La tarara sí
la tarara no
la tarara mare
que la balle jo!

"La Tarara", interpretada pel grup infantil Els Pabordets

11. Les festes tradicionals també van acompanyades de processons i cobertors als balcons i murta esbargida per terra. Hi ha també els porrats del poble o de les viles properes, que són les fires amb paradetes de mercat on venen productes tradicionals i artesanals.

- Al teu poble, celebren alguna fira o porrat?
- Quina festa és?
- Quan la celebren?
- Quins productes es poden trobar a les paradetes?

ESCOLTEM I PARLEM. LA NIT DE LES ÀNIMES

©Fotografia: Luana Fischer Ferreira

En ma casa no hi havia Halloween, ni tampoc Castanyada, recordo que per Tots Sants anàvem al cementiri i estrenàvem la roba d'hivern. Ma mare omplia gots d'aigua amb oli i encenia "palometes" les llums de les animetes. Una per cada ànima d'un familiar perdut, que en ma casa per desgràcia eren molts, i es mantenien des del dia de Tots Sants fins el migdia del dia de les Ànimes, el dia 2 de novembre. També encenia un ciri gros de color vermell, per enllumenar les animetes que s'havien perdut i que trobessin el camí. Jo també encendré un llum, per les

animetes, les que encara estem en aquest món, que ens enllumeni el camí a tots i a totes sigui on sigui que ens dirigim. I per la meva mare que mai va aconseguir que em prengués seriosament aquesta tradició...

Gemma Pasqual

<https://blocs.mesvilaweb.cat/gemmapasqual/?p=232790>

Al text que acabeu de llegir l'autora, Gemma Pasqual, explica com vivien a sa casa el Dia de Tots Sants, i també diu que ella mai es va prendre seriosament aquesta tradició. També explica que mai celebra Halloween ni la Castanyada. Vosaltres, com s'ho féu? Potser féu fanalets amb meló o meló d'Alger com en [Miquel Montoro](#)?

Conteu als vostres companys i companyes com celebren a casa vostra el dia de Tots Sants.

PENSEM-HI

- Penseu que hi ha molta diferència entre la manera de percebre i viure la mort d'abans -dels vostres iaïos i iaïes- i la d'ara?
- Les celebracions responen a una necessitat de "riure's" de la mort?
- Us imagineu un futur on les persones fórem immortals? Està preparat l'ésser humà per ser etern? Penseu avantatges i inconvenients d'aquesta situació.
- Existirien ritus de benvinguda o de comiat de les persones? Com serien les festes?

Parleu a classe sobre el resultat de les vostres reflexions i amb l'ajuda de la mestra o del mestre, aneu escrivint a la pissarra les aportacions més interessants. Tots i totes hi penseu el mateix?

ESCRIVIM I CREEM

Reescriuiu la narració en una petita obra de teatre. Podeu incloure "animetes" i "gambosins", imaginar que de sobte Carmelina escolta els tres colpets... o que les ombres de la paret parlen amb ella.

Penseu els personatges però incorporeu-ne d'altres, actuals o antics, monstres o espantacriatures. Qüestioneu-vos l'escenografia, la música. Dissenyeu el vestuari i decideu quin paper farà cadascú i cadascuna de vosaltres. Recordeu que el teatre és un art col·lectiu i organitzeu una representació per als xiquets i xiquetes més menudes de l'escola. I passeu-ho bé. Ai, quina por!

- Per acabar, prepareu una acció conjunta que us permeta compartir el que heu après en aquesta unitat sobre Carmelina Sánchez-Cutillas:

1. Representar per altres grups "LA TIA AGNAMARIA ". O la vostra adaptació.
2. Crear una foto-biografia de Carmelina Sánchez-Cutillas amb alguns dels seus textos.
3. Preparar una antologia amb textos de Carmelina Sánchez-Cutillas que podeu trobar a les biblioteques o a internet.